LOOSE ENDS

Mapping the roots of youth marginalization in the underclass

ПРЕДЛОГ ПОЛИТИКИ

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Erasmus+

ПРЕДЛОГ ПОЛИТИКИ

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Дознај повеќе:
egyutthato.eu/loose

Овој документ е создаден во рамките на проектот „Loose Ends“ имплементиран од Együttható Egyesület, Nevo Parudimos и RROMA. Проектот е поддржан од програмата Еразмус+ на Европската Унија. Број на проект: 2020-1-HU01-KA205-078586. Поддршката на Европската комисија за производството на оваа публикација не претставува одобрување на содржината, која ги одразува ставовите само на авторите и Комисијата не може да биде одговорна за каква било употреба на информациите содржани во неа.

Автор: м-р Мухамед Ајваз
Издание на: Регионална Ромска Образовна Младинска Асоцијација - РРОМА
info@rromassn.org
+38931481189

ПРЕГЛЕД НА ГЛАВНИТЕ НАОДИ

Истражувањето на интерсекционалноста на попреченоста и етничката припадност, особено во рамките на ромската заедница, историски е запоставено. Сепак, неодамнешните иницијативи во Македонија се обидоа да го решат овој јаз, со фокус на инклузивното образование. Ова резиме навлегува во главните наоди поврзани со состојбата на учениците Роми со посебни образовни потреби, испитувајќи ги историските предизвици, неодамнешните правни случувања и препораките за подобрување.

Историски контекст и правен развој:

Првичните дискусии околу образовните предизвици со кои се соочуваат учениците Роми, особено оние со попреченост, беа првенствено неформални, вклучувајќи активисти, граѓански организации и повремен ангажман со институциите. Значајно прашање што беше истакнато беше сместувањето на ученици Роми во специјализирани училишта, често оправдано со нивното воочено непознавање на македонскиот јазик. Оваа практика ги игнорираше вистинските посебни образовни потреби, оттргнувајќи го вниманието од учениците на кои им беше потребна дополнителна поддршка.

Во 2019 година, клучен развој се случи со донесувањето на новиот закон за основно образование, со акцент на инклузивното образование за сите деца. Законот имаше за цел да ги исправи неправилностите од минатото, како што е непропорционалното запишување на ученици Роми во специјализирани училишта, што често произлегува од проценките на наставниците или изборот на родителите врз основа на согледаните придобивки. Трансформацијата на специјалните училишта во ресурсни центри беше предложена за поддршка на редовните училишта во сместувањето на сите ученици. Дополнително, беа формулирани различни документи и стратегии, како што е Стратегијата за Роми 2022-2030, адресирање на специфичните образовни потреби на учениците со попреченост и акцентирање на преминот кон инклузивно образование.

Тековни реалности и родителски перспективи:

Истражувачката иницијатива спроведена од RROMA преку проектот Loose Ends во 2021 година опфати 25 интервјуа со родители на деца со попреченост, обезбедувајќи увид во социо-економските услови на овие семејства. Прегледот на извештаите на ресурсните центри идентификуваше ромска ученичка популација во одредени училишта, при што основното училиште „Иднина“ има најголем број ученици Роми.

Три клучни заклучоци беа извлечени од интервјуата со родителите:

Социо-економскиот статус на овие семејства значително влијае на одлуката за запишување на децата во поранешните специјални училишта.

Повеќето ученици живеат во подстандардни услови со ограничен семеен приход, често потпирајќи се на социјална заштита.

Запишувањето во специјални училишта е под влијание на личните преференци, јазичните бариери, препораките и проблематичното однесување.

Родителите и учениците согледуваат двојна дискриминација врз основа на етничка припадност и попреченост, нагласувајќи ја потребата од сериозни владини напори за справување со грижите на лицата со попреченост.

Препораки за подобрување:

Извештајот претставува збир на препораки за подобрување на состојбата на учениците Роми со посебни образовни потреби. Тие вклучуваат:

1.Обезбедување бесплатни услуги како логопед и дефектолог од страна на државата.

2. Работа со родителите за подигање на образовните очекувања преку позитивни ромски модели.

3. Трансформирање на образовните асистенти за да се намали етикетирањето и да се зголеми покриеноста со поддршка.

4. Подобрување на комуникацијата и трансферот на информации помеѓу образовните институции.

5.Професионална ориентација од одделенска настава и интегрирање на предметите животни вештини.

6. Обезбедување обемна обука за наставниците за работа со ученици со посебни образовни потреби.

7. Нудење онлајн настава за студенти за долгорочно болничко лекување.

8. Приспособување на наставата за ученици со исклучителна интелигенција.

9. Обука на згрижувачи на деца со попреченост.

10. Зголемување на ангажманот на локалните власти во поддршката на згрижувачките семејства и групните домови.

Наодите од овој извештај фрлаат светлина врз сложените предизвици со кои се соочуваат учениците Роми со посебни образовни потреби. Сеопфатниот сет на препораки служи како основа за понатамошни истражувања и иницијативи, нагласувајќи ја важноста на инклузивното образование, социјалната поддршка и прилагодувањата на политиките за подобрување на целокупната состојба на лицата со попреченост во ромската заедница.

Преглед на законодавството и еднаков пристап во образованието во Северна Македонија

Северна Македонија направи значителни чекори кон инклузивно образование, како што беше потврдено со усвојувањето на Законот за основно образование во 2019 година. Оваа легислатива става силен акцент на обезбедување еднакви можности за учениците со посебни образовни потреби, особено за оние од ромската заедница. Овој преглед ги истражува клучните одредби од

законот, вклучувајќи ги принципите на инклузивното образование, формирањето на инклузивни тимови, трансформацијата на специјалните училишта и оценувањето на учениците со попреченост.

Принципи за инклузивно образование (член 11):

Законот за основно образование ги истакнува принципите за инклузивно образование, нагласувајќи ја организацијата на основното образование за поддршка на инклузијата на сите деца. Тоа го дефинира инклузивното образование како процес кој се однесува на индивидуалните потреби, обезбедувајќи еднакви можности за развој и квалитетно образование. Концептот на инклузивното образование вклучува прилагодувања на наставната содржина, пристап, структури и стратегии за учениците со попреченост. Законот ја нагласува важноста од разумни адаптации во инфраструктурата, индивидуализирана поддршка, наставна програма и програма за задоволување на индивидуалните потреби на учениците без да се наметнува несразмерно оптоварување на училиштата. Пристапноста до инфраструктурата и услугите е нагласена за да се обезбеди еднаков пристап за учениците со попреченост.

Инклузивни тимови (член 16):

За да се операционализира инклузивното образование, основните училишта имаат мандат да формираат училишни инклузивни тимови. Овие тимови, кои траат три учебни години, се состојат од различни членови, вклучувајќи наставници, родители, дефектолози и директорот на училиштето. Овие тимови ги надгледуваат инклузивните политики и практики на ниво на училиште. Дополнително, студентските инклузивни тимови се фокусираат на одредени ученици, подготвувајќи индивидуални образовни планови (ИОП) и модифицирани наставни програми врз основа на нивните потреби.

Трансформација на специјални училишта (членови 17-18):

Специјалните училишта се трансформирани во основни училишта со ресурсни центри, кои играат клучна улога во обезбедувањето експертска поддршка на учениците со попреченост, наставниот кадар и родителите. Овие ресурсни центри соработуваат со редовните училишта и центрите за поддршка на учењето за да обезбедат сеопфатна поддршка. Се воведуваат образовни асистенти и лични асистенти за поддршка на учениците со попреченост, при што процесот на регрутирање е наведен во законот.

Оценување на ученици со попреченост (член 139):

Законот предвидува флексибилен пристап за оценување на учениците со попреченост, приспособувајќи ги различните потреби. Се користи описна евалуација и се прават прилагодувања, како што се тестовите на Брајово писмо или употребата на помошна технологија, за да се исполнат индивидуалните барања. Министерот на предлог на Бирото го утврдува конкретниот начин на оценување.

Релевантни документи и стратегии:

Неколку придружни документи го дополнуваат законот, ставајќи акцент на инклузивното образование. Концептот за инклузивно образование, Водичот за работа на училишниот инклузивен тим и Годишните програми на основните училишта со ресурсни центри даваат практични насоки. Стратегијата за Роми 2022-2030 се однесува на дискриминацијата и антициганизмот, нагласувајќи ја трансформацијата на специјалните училишта и улогата на образовните медијатори.

Институционална поставеност:

Институционалната рамка вклучува различни субјекти, вклучувајќи предучилишни установи, училишта, образовни и лични асистенти, образовни медијатори, основни училишта со ресурсни центри и владини тела како што се Министерството за образование и наука, Бирото за развој на образованието и Државниот испитен центар. Локалната самоуправа е активно ангажирана во промовирањето на инклузивно образование на локално ниво.

Законската рамка на Северна Македонија за инклузивно образование одразува сеопфатен и интегриран пристап. Акцентот на принципите, инклузивни тимови, ресурсни центри, флексибилност за оценување и документи за поддршка ја демонстрира посветеноста за обезбедување еднаков пристап и можности за учениците со посебни образовни потреби, особено во рамките на ромската заедница. Координираната институционална поставеност ги нагласува заедничките напори потребни за успешна имплементација на сите нивоа на образовниот систем.

Добри практики за подобрување на состојбата:

Зајакнување на заедницата преку образование:

Пример: Фондацијата Отворено општество, преку нивните иницијативи во различни европски земји, поддржа образовни програми насочени кон ромската заедница. Овие програми се фокусираат на образование во раното детство, усвојување јазик и развој на вештини. Со зајакнување на децата и возрасните Роми со образование, иницијативите имаат за цел да го прекинат циклусот на сиромаштија и дискриминација. Посебно внимание се посветува на промовирање на образованието на ромски јазик, поттикнување на културната гордост и премостување на јазичните празнини за да се подобри пристапот до редовното образование.

Програми за информирање за здравствена заштита:

Пример: Во Романија, локалните здравствени власти имплементираа насочени програми за информирање на здравствената заштита за да се справат со специфичните здравствени потреби на ромското население. Мобилните здравствени клиники ги посетуваат ромските населби, обезбедувајќи здравствени услуги, вакцинации и здравствена едукација. Овие иницијативи имаат за цел да ги надминат бариерите како што се транспортните предизвици и културните разлики. Со директно доведување на здравствената заштита во заедниците, овие програми придонесуваат за подобрување на здравствените резултати и зголемена доверба во здравствените услуги.

Културна сензитивност во социјалните услуги:

Пример: Во Словачка, социјалните служби поминаа низ обука за подобро разбирање и одговор на уникатните потреби на ромската заедница. Ова вклучува обука за културна чувствителност за социјалните работници и воспоставување врски со заедницата. Со поттикнување на културната компетентност во рамките на социјалните услуги, иницијативите се обидуваат да изградат доверба и однос со поединците и семејствата Роми. Овој пристап доведе до поефикасна комуникација, зголемено користење на социјалните услуги и намалување на стереотипите и предрасудите.

Овие примери покажуваат иновативни практики кои направиле значителен напредок во подобрувањето на состојбата на лицата со попреченост и ромската заедница. Со фокусирање на пристапноста, образованието, вработувањето и културната чувствителност, овие иницијативи придонесуваат за градење поинклузивни и правични општества.

ПРЕПОРАКИ

Социо-економска перспектива

Подобрување на финансиската поддршка и пристапност:

Препознавајќи ги социо-економските предизвици со кои се соочуваат семејствата на деца со попреченост и Роми, од клучно значење е да се зајакнат механизмите за финансиска поддршка. Додека надоместоците за лицата со попреченост се зголемени, дополнителното финансиско оптоварување на услугите како дефектолози и логопеди може да биде огромно. За да се олесни овој товар, сите услуги поврзани со попреченост, вклучително и центрите за рана интервенција, треба да се обезбедуваат бесплатно.

Владата треба да даде приоритет на доделување средства за да се осигура дека основните услуги се достапни за сите, без оглед на социо-економскиот статус. Ова вклучува правење центри за рана интервенција слободно достапни за родителите, елиминирање на финансиските бариери за пристап до услугите за критична поддршка. Со тоа, државата може да ги ублажи економските предизвици со кои се соочуваат семејствата, а со тоа да поттикне поинклузивна и правична образовна средина.

Влијание: Оваа препорака има за цел да ги изедначи можностите на децата со попреченост и оние од ромската заедница, осигурувајќи дека социо-економските фактори не го попречуваат нивниот пристап до потребните услуги. Промовира инклузивност преку признавање на финансиските ограничувања со кои се соочуваат семејствата и работејќи кон систем кој гарантира еднакви можности за сите деца.

Образовна перспектива

Промовирање на инклузивно образование и родителски ангажман:

Со оглед на преовладувачкиот тренд на социјално загрозени семејства кои се одлучуваат за специјални училишта поради согледаните придобивки како бесплатен превоз, оброци и мали

очекувања, императив е да се промовира инклузивното образование. Истовремено, постои потреба да се вклучат родителите активно во образовното патување на нивните деца, поттикнувајќи повисоки очекувања и аспирации.

Да се започнат кампањи за подигање на свеста насочени кон промена на перцепциите на родителите во однос на предностите на специјалните училишта. Поттикнете ги родителите да имаат поголеми очекувања за образовните достигнувања на нивните деца преку насочени кампањи кои ги прикажуваат успешните Роми. Дополнително, државата треба да соработува со институциите за да се осигура дека инклузивното образование не е само законско барање туку и практична реалност.

Влијание: Со промовирање на инклузивно образование и активно ангажирање на родителите, оваа препорака се обидува да го прекине циклусот на ниски очекувања и да поттикне култура на академски достигнувања. Ги овластува родителите да бидат застапници за образованието на нивните деца и гарантира дека образовните избори се водени од најдобриот интерес на детето, а не од социо-економските размислувања.

Трансформативни практики во специјални училишта:

Во рамките на специјалните училишта, постои потреба од трансформативни практики за подобрување на квалитетот на образованието и прекинување на циклусот на ниски очекувања. Ова вклучува промена на фокусот од сегрегирани на инклузивни наставни практики, приспособена поддршка и редовни евалуации на индивидуалните планови за да се обезбеди континуирано подобрување.

Трансформирање на образовните асистенти во посеопфатна улога како образовна помош за отстранување на етикетите од децата. Поттикнување на динамичен систем за постојана реевалуација на индивидуалните планови, со фокус на намалување и исклучување на образовната помош додека учениците напредуваат. Спроведување на програми за професионален развој за редовните наставници за да ги опреми со потребните вештини за инклузивно образование.

Влијание: Преку трансформирање на специјалните училишта во средини кои имаат приоритет на инклузивноста, индивидуализираната поддршка и постојаното подобрување, оваа препорака има за цел да обезбеди висококвалитетно образование за децата со попреченост и оние од ромската заедница. Тој предвидува иднина каде што специјалните училишта ќе бидат отскочна штица наместо постојани сместувања, обезбедувајќи дека сите ученици ќе ја добијат потребната поддршка за академски напредок.

Перспектива на младинска работа

Зајакнување на младите преку животни вештини и динамичка поддршка:

Надвор од формалното образование, младинската работа игра витална улога во зајакнувањето на поединците за иден успех. Од суштинско значење е да се интегрираат животните вештини во редовната настава, да се обезбеди практично знаење и да се промовира тимската работа.

Воспоставување динамичен систем за поддршка кој нагласува постојано преиспитување на индивидуалните планови и постепено намалување на потребата за образовна помош.

Интегрирање на животните вештини во редовната наставна програма, од корист за сите студенти и обезбедувајќи практични вештини за секојдневниот живот. Создадете подинамичен систем за поддршка кој овозможува континуирана реевалуација на поединечните планови, приспособувајќи ги интервенциите врз основа на напредокот. Ова вклучува осигурување дека механизмите за поддршка се флексибилни, се развиваат со променливите потреби на ученикот.

Влијание: оваа препорака ја предвидува младинската работа како холистички пристап кој се протега надвор од академиците за да ги опреми студентите со основни животни вештини. Со интегрирање на животни вештини во наставната програма и одржување на динамичен систем за поддршка, ги подготвува учениците со попреченост и оние од ромската заедница за успешна транзиција кон зрелоста, поттикнувајќи ја независноста и издржливоста.

Овие препораки, кои опфаќаат социо-економски, образовни и младински работни перспективи, формираат сеопфатна стратегија за подобрување на состојбата на децата со попреченост и оние од ромската заедница во специјалните училишта. Со справување со повеќеслојните предизвици од овие перспективи, целта е да се создаде инклузивна и поддржувачка средина која ќе го овласти секое дете да го достигне својот целосен потенцијал.